

بررسی تغییرات و توسعه سیاست‌گذاری‌های جهان در سرمایه‌گذاری خارجی

گزارشی از برگزاری همایش ارائه دستاوردهای سرمایه‌گذاری خارجی ایران در سال ۱۳۸۹

اشاره:

گزارش جهانی سرمایه‌گذاری خارجی (World Investment Report ۲۰۱۱) به صورت سالانه توسط آنکتاد (کنفرانس توسعه و تجارت سازمان ملل) به‌طور همزمان در ۱۴۱ کشور در سراسر دنیا با حضور وزیر امور اقتصادی و دارایی، مقامات و مسئولین کشور و رسانه‌های داخلی و خارجی در سالن مدرس وزارت امور اقتصادی و دارایی رونمایی شد.

معاون وزیر اقتصاد با بیان این مطلب که یکی از نکات بسیار مهم در سال ۲۰۱۰ حجم ادغام و تملیک در جهان است؛ اذعان داشت: با ۳۶ درصد افزایش به ۳۳۹ میلیارد دلار بالغ شده است.

وی تصریح کرد: در طی سال ۲۰۱۰ کشورهای توسعه یافته با ۰/۱۵ درصد رشد منفی مواجه بوده‌اند در حالی که در همین دوره کشورهای در حال توسعه با ۱۲/۳، آمریکای لاتین با ۱۲/۹، آسیا و اقیانوسیه با ۱۶/۱ و آسیای جنوب شرقی، شرق و جنوب آسیا که ایران را نیز در بر دارد با ۲۴ درصد رشد روبرو بوده است.

وی یادآور شد: رشد ۲۴ درصدی در منطقه‌ای که ایران را در بر می‌گیرد؛ نشان‌دهنده پتانسیل و توان بالای این کشورها در ایجاد تحرک در اقتصاد جهان می‌باشد در حالی که در منطقه آسیای غربی که عمدتاً همسایگان جنوبی ما را در بر می‌گیرد با رشد منفی ۱۱/۷ درصدی مواجه شده‌اند.

در ابتدا دکتر بهروز علیشیری - معاون وزیر اقتصاد و رییس کل سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران - عنوان داشت: ایران در جمع ۱۰ کشور برتر آسیا در جلب سرمایه‌گذاری خارجی قرار گرفت.

به گفته وی، بر اساس آمار منتشره توسط آنکتاد در خصوص میزان سرمایه‌گذاری خارجی در جهان در طی سال ۲۰۱۰ با وجود رشد ۵ درصدی این حجم نسبت به سال ۲۰۰۹، میزان به دست آمده هنوز ۱۵ درصد کمتر از متوسط حجم سرمایه‌گذاری خارجی در طی سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۰۷ و ۳۷ درصد کمتر از حجم سرمایه‌گذاری در سال ۲۰۰۷ است. دکتر علیشیری سپس یادآور شد: این ارقام نشان‌دهنده این واقعیت می‌باشد که جریان سرمایه‌گذاری در جهان نسبت به دوره قبل از بحران هنوز ترمیم نشده است زیرا بر اساس برآوردهای آنکتاد، در صورت عدم وقوع شوک جدید، سال ۲۰۱۱ و ۲۰۱۲ این ارقام می‌توانند به سمت ۲۰۰۷ میل نمایند.

نرخ تغییرات

گروه	مجموع سرمایه‌گذاری خارجی (میلیارد دلار)	نرخ تغییرات (درصد)
کشورهای توسعه یافته	۶۰۱/۹	-۰/۱۵
کشورهای در حال توسعه	۵۷۳/۵	۱۲/۳
آمریکای لاتین	۱۵۹/۱	۱۲/۹
آفریقا	۵۵	-۸/۵
آسیا و اقیانوسیه	۳۵۹/۳	۱۶/۱
آسیای غربی	۵۸/۲	۱۱/۷
آسیای جنوب شرقی، شرق و جنوب آسیا (ایران در این گروه قرار دارد)	۲۹۹/۶	۲۴
کل دنیا	۱۲۴۳/۶	۴/۹

وی در بخش دیگر سخنرانی خود به نقش شرکت‌های چند ملیتی در سرمایه‌گذاری خارجی اشاره کرد که نزدیک به ۱۶ تریلیون دلار از تولید جهانی را به خود اختصاص داده‌اند و این رقم در حدود ۲۵ درصد از تولید ناخالص داخلی دنیا را شامل می‌گردد. سپس یادآور شد: در این میان شرکت‌های چند ملیتی دولتی که در حدود یک درصد از کل شرکت‌های چند ملیتی را شامل می‌شوند، با دارا بودن ۱۱ درصد از کل جریان خروجی سرمایه‌گذاری خارجی بیش از ۲۰۰ میلیارد دلار از کل جریان را به خود اختصاص داده‌اند. بنابراین صندوق توسعه ملی ایران می‌تواند در این زمینه نقش موثری داشته باشد و مانند این شرکت‌ها در سرمایه‌گذاری خارجی عمل نماید.

بخش دیگر سخنرانی معاون وزیر اقتصاد به بررسی تغییرات و توسعه سیاست‌گذاری‌های جهان در سرمایه‌گذاری خارجی بود. وی عنوان داشت: یکی از عمده‌ترین نکاتی که در زمینه سیاست‌گذاری سرمایه‌گذاری خارجی در جهان طی سال ۲۰۱۰ روی داده، روند تسهیل و تشویق سرمایه‌گذاری خارجی توسط کشورها بوده است که با اصلاح بیش از ۳۰۰ قانون مرتبط در ۱۶۷ کشور دنیا، زمینه مناسب‌تری برای سرمایه‌گذاران خارجی فراهم گردیده است. شاخص تغییرات سیاست‌گذاری‌های ملی نشان دهنده دستیابی به شاخص ۶۸ درصدی سهولت و تشویق در سال ۲۰۰۱ نسبت به شاخص ۹۸ درصدی سال ۲۰۰۰ است.

وی افزود: عمده‌ترین سیاست‌گذاری‌های صورت گرفته در حوزه موافقت‌نامه‌های سرمایه‌گذاری به عنوان مکانیسم حل و فصل اختلافات و اثر متقابل استراتژی‌های صنعتی و جذب سرمایه‌گذاری خارجی بوده و مطالعات انجام شده نشانگر این واقعیت است که جهت‌گیری سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی متناسب با راهبرد توسعه صنعتی بوده است.

دکتر علی‌شیری تصریح کرد: در گزارش سال ۲۰۱۱ آنکتاد، یکی از مهمترین نکاتی که می‌تواند برای کشور ما مورد استفاده زیادی قرار گیرد، استفاده از تعریف جدید روش‌های غیر سهمی به عنوان حد واسط میان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و تجارت می‌باشد و این تعریف جدید به کشورها این اجازه را می‌دهد که در قالب روش‌هایی مانند برون‌سپاری خدمات، قراردادهای کارگاهی، قراردادهای کشاورزی، حق لیسانس، فرانچایز، قراردادهای مدیریتی و سایر ترتیبات قراردادی به جذب سرمایه‌های خارجی بپردازند. این روش‌ها به کشورها اجازه می‌دهد تا از طریق نشر دانش، فناوری و مهارت‌ها موجب بهبود اقتصادهای در حال توسعه در زنجیره ارزش جهانی شده و ضمن ایجاد اشتغال، به ارزش افزوده مناسب، صادرات مورد نظر و فن‌آوری نوین دست یابند.

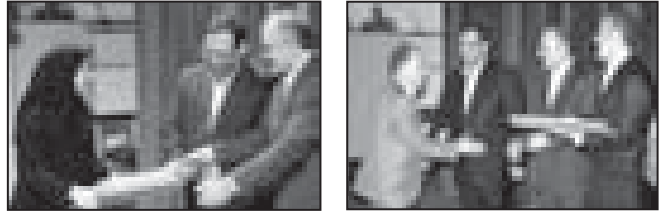
وی سپس به ارائه گزارش سرمایه‌گذاری خارجی ایران در سال ۲۰۱۰ پرداخت و رقم سرمایه‌وارد شده به کشور در سال مذکور را ۳/۶ میلیارد دلار اعلام کرد و گفت: در سال قبل با دستیابی به ۸۶ درصد رشد، موفق به جذب ۳ میلیارد دلار سرمایه‌های خارجی شدیم.

سال	مجموع سرمایه‌گذاری خارجی (میلیون دلار)	رشد سالانه (درصد)	نرخ رشد نسبت به میانگین مقطع زمانی پایه ۲۰۰۵-۱۹۹۵	
			شاخص نسبت سرمایه‌گذاری خارجی به نرخ تشکیل سرمایه ثابت ناخالص (درصد)	شاخص نسبت به میانگین مقطع زمانی پایه ۲۰۰۵-۱۹۹۵ (درصد)
متوسط ۲۰۰۵-۱۹۹۵	۱/۲۵۱	-	-	-
۲۰۰۶	۱/۶۴۷	-	۳۱/۶۵	-
۲۰۰۷	۱/۶۷۰	۱/۴	۳۳/۴۹	۲/۲
۲۰۰۸	۱/۶۱۵	-۳/۲۹	۲۹/۱	۸/۱
۲۰۰۹	۳/۰۱۶	۸۶/۷۵	۱۴۱/۰۹	۳/۷
۲۰۱۰	۳/۶۱۶	۱۹/۹۳	۱۸۹/۰۵	۴

وی گفت: مقایسه میزان رشد سرمایه‌گذاری در کشور با کشورهای هدف و رقیب ایران در منطقه، نشان دهنده میزان موفقیت کشورمان در این عرصه بوده است. رشد ۲۰ درصدی ایران در حالی به وقوع پیوسته که برزیل به عنوان یک اقتصاد نوظهور با ۸۶ درصد رشد، چین به عنوان اقتصادی پویا با ۱۱ درصد رشد و ترکیه با ۸ درصد رشد در عرصه سرمایه‌گذاری خارجی مواجه بوده و سایر کشورهای منطقه از جمله امارات متحده عربی، کره جنوبی، عربستان سعودی، پاکستان، هندوستان، قطر و کویت با رشد منفی از ۱ تا ۹۲ درصدی روبرو بوده‌اند. ایران با جذب رقم ۳/۶ میلیارد دلار به لحاظ حجم سرمایه‌گذاری خارجی در بین ۱۰ کشور برتر آسیا قرار گرفت که در صدر این فهرست، چین قرار دارد.

کشور	نرخ تغییرات (درصد)
برزیل	۸۶/۶
جمهوری اسلامی ایران	۲۰
چین	۱۱/۳
ترکیه	۷/۸
امارات متحده عربی	-۱/۳
مصر	-۴/۸
کره جنوبی	-۸/۳
عربستان سعودی	-۱۲/۴
پاکستان	-۱۳/۷
هندوستان	-۳۰/۸
قطر	-۳۲/۱
کویت	-۹۲/۷

معاون وزیر اقتصاد با اشاره به توزیع بخشی سرمایه‌گذاری خارجی در کشور، عمده‌ترین سهم به بخش معدن شامل نفت و گاز و معادن با سهم ۶۲ درصدی و سپس صنعت با سهم ۲۹ درصدی را اعلام کرد و گفت: سازمان سرمایه‌گذاری به عنوان متولی جذب منابع مالی خارجی در کشور از طریق جذب سرمایه‌های خارجی و یاخذ تسهیلات تجاری و پروژه‌ای از بانک‌های توسعه‌ای و تجاری خارجی در طی سال ۱۳۸۹ موفق گردید تا بیش از ۱۱/۸ میلیارد دلار منابع مالی خارجی را به کشور وارد مرحله اجرایی نماید.

میزان تامین مالی خارجی صورت گرفته در سال ۱۳۸۹ (میلیون دلار)

عنوان حوزه	۱۳۸۹
سرمایه گذاری خارجی	۳/۷۷۳
تسهیلات تجاری و پروژه‌های بانک توسعه‌ای	۷۵۵
تامین مالی از بانک‌های تجاری	۷/۳۷۱
جمع کل	۱۱/۸۹۹

وی ضمن اشاره به برنامه های آتی سازمان سرمایه گذاری گفت: دستیابی به رشد صددرصدی جذب سرمایه گذاری خارجی در سال جاری منوط به تدارک احکام ماده ۱۱۱ قانون برنامه پنجم است همچنین اعطای جایزه جذب سرمایه های خارجی در سال ۱۳۹۰ و ورود صندوق توسعه ملی برای ارائه تسهیلات مالی به سرمایه گذاران خارجی از دیگر پیش شرط های دستیابی به این رشد می باشد.

معاون وزیر اقتصاد، مهمترین نکته در موفقیت کشور برای جذب سرمایه‌های خارجی را ضرورت تغییر نگرش به شیوه تامین مالی پروژه‌ها، به خصوص پروژه‌های زیربنایی توسط متولیان آن و قوانین مقررات توسعه‌ای و بودجه‌ای دانست و اذعان داشت: برای دستیابی به فضای مطلوب برای حضور سرمایه گذاران خارجی علاوه بر تدوین راهبرد توسعه صنعتی کشور و تعیین اولویت‌ها و مزیت های بخشی، آماده‌سازی و عرضه طرح های سرمایه گذاری خارجی توسط دستگاه های متولی امر ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است و به همراه این اقدامات باید نگاه یکپارچه و همه جانبه ای برای اصلاح قوانین و مقررات و بهبود فضای کسب و کار کشور انجام شود.

دکتر سید شمس الدین حسینی - وزیر امور اقتصادی و دارایی - به عنوان سخنران بعدی در جایگاه حاضر شد وی مسائلی همچون تحرکات و تغییرات کنونی اخیر در اقتصاد کشور را به عنوان تحول در نظام تامین مالی کشور توصیف کرد و یادآور شد: تحقق اهداف کلان اسناد بالادستی کشور، رشد اقتصادی ۸ درصدی، کاهش بیکاری به ۷ درصد و تورم یک رقمی، بی‌تردید در ارتقای حجم و کیفیت تامین و تجهیز منابع مالی کشور خواهد بود و تامین و تجهیز مالی در کشور باید فراتر از تامین و تجهیز مالی در چهارچوب منابع و بودجه عمومی کشور قرار گیرد.

به گفته دکتر حسینی، سقف بودجه عمومی کشور و رشد آن محدود است و بودجه عمومی کشور، کفاف رشد اقتصادی کشور را نمی کند؛ ضمن این که منابع ملی هم تمام ظرفیت قابل دسترس برای تامین رشد اقتصادی نیست و باید از سطح منابع ملی به سمت منابع بین المللی حرکت کنیم بنابراین راهکار شتاب بخشیدن به رشد اقتصادی کشور، استفاده بهینه از پس انداز ملی و گره زدن آن با پس انداز فرا ملی و در نتیجه تامین و تجهیز منابع بین المللی خواهد بود.

دکتر علیشیری: برای دستیابی به فضای مطلوب برای حضور سرمایه گذاران خارجی علاوه بر تدوین راهبرد توسعه صنعتی کشور و تعیین اولویت‌ها و مزیت های بخشی، آماده‌سازی و عرضه طرح‌های سرمایه گذاری خارجی توسط دستگاه های متولی امر ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است

وزیر اقتصاد با اعلام این مطلب که امروزه فرایند تامین منابع مالی به پس انداز و تبدیل آن به سرمایه گذاری محدود نمی شود؛ اذعان داشت: تجارت تبدیل به منبعی برای تامین مالی شده و کشوری که جریان ممتد فروش یک منبع را دارد یعنی یک مرجع قوی تامین مالی است که باید مدل های تامین مالی بهینه تعریف کند که رسیدن به این هدف نیازمند یکپارچگی نهادی و فرایندی و همکاری نهادها و دستگاه های اجرایی و سیاستگذار و تمرکز بر روی تامین مالی است.

وی، جذب سرمایه گذاری خارجی را اولویت دولت عنوان کرد و معتقد بود: منابع مالی در قالب بودجه، منابع بانکی و شورای های برنامه ریزی استان ها سیاستگذاری می شود که خوشبختانه با نظر مثبت مجلس، این رویه در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ به نحوی تغییر یافته است که هر دستگاهی که در جذب منابع بخش خصوصی و خارجی موفق تر عمل نماید؛ سهم بیشتری از این منابع را در اختیار خواهد گرفت که این موضوع، نوعی رقابت میان دستگاه ها جهت جذب هر چه بیشتر منابع مالی خارجی به وجود خواهد آورد.

وزیر امور اقتصادی و دارایی با اشاره به ارتقای قانون بودجه امسال افزود: احکام این قانون، امکان تلفیق منابع عمومی را با منابع خصوصی و منابع ملی را با منابع بین‌المللی به وجود می آورد. به عنوان مثال ۵۰۰ میلیون دلار برای پیش پرداخت منابع مالی قرضی پیش بینی شده است و هر دستگاهی که بتواند منابع مالی خارجی را به پروژه های خود وارد نماید از محل پیش بینی شده در بودجه، پیش پرداخت‌های خود را انجام خواهد داد که در واقع این موضوع قدرت چانه زنی و مدیریت دستگاهها را برای جذب منابع مالی خارجی نشان می دهد.

حسینی در ادامه با اشاره به ارتقای رتبه فضای کسب و کار ایران از ۱۴۶ در سال ۲۰۰۸ به ۱۲۹ در سال ۲۰۱۰ و رشد ۱۲۶ درصدی جذب سرمایه‌گذاری خارجی در ایران از سال ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۰ علیرغم کاهش ۲۹ درصدی مجموع سرمایه گذاری جهانی در طی همین سال، تصریح کرد: ارتقای این رتبه ها نشان از قابلیت و ظرفیت ایران در تداوم این رشد و تکرار آن در سال های آتی با شتاب بیشتر دارد، به طوری که با تعریف چند پروژه در حوزه نفت و گاز پتروشیمی، انرژی‌های نو و پروژه‌های زیر بنایی کشور می توانیم افزایش قابل توجهی در جذب منابع مالی خارجی داشته باشیم.

وزیر اقتصاد یادآور شد: اختصاص ۱۰۰ میلیارد ریال به عنوان تشویق سرمایه گذاری خارجی در بودجه سال ۹۰ گام دیگری در جهت تشویق از جذب منابع مالی خارجی در کشور می باشد که البته باید در کنار تسهیل صدور مجوزهای سرمایه‌گذاری و بهبود فضای کسب و کار، به دنبال تعریف مشوق های جدید سرمایه گذاری باشیم و در گام های بعدی مجوزها را به مشوق ها تبدیل کنیم.

وی در پایان با تاکید بر ارتقای تامین مالی در بخش خصوصی و دولتی به عنوان اولویت دولت اظهار داشت: مدیران مالی دستگاه های اجرایی کشور و شرکت های خصوصی باید به مدیران تامین مالی تبدیل شوند به طوری که این مدیران ضمن آشنایی با مدل های تامین و تجهیز منابع مالی، مدل تامین مالی مناسب را برای توسعه شرکت ها و طرح‌های کشور طراحی نمایند.

وزیر امور اقتصادی و دارایی کشورمان، از دستگاه های اجرایی ملی و استانی کشور خواست که تخصیص منابع را به فرایند تلفیق منابع گره زده و بخشی از منابع خود را به آن حوزه ای که در جذب منابع مالی خصوصی ملی و بین المللی موفق تر عمل نماید، تخصیص دهند.

در پایان این همایش، استان های تهران، قزوین، اصفهان، همدان و خراسان رضوی به عنوان استان های برتر در زمینه میزان جذب و نظارت سرمایه گذاری خارجی و استان های کرمان، فارس، مازندران، لرستان و کهگیلویه و بویراحمد در خصوص شناسایی فرصت های سرمایه گذاری و ایجاد نهادهای مرتبط با سرمایه گذاری خارجی نیز به عنوان استان‌های برتر معرفی شدند. همچنین بخش نفت و گاز بیشترین میزان جذب سرمایه گذاری خارجی در سال گذشته را داشته است.